

La plaga blanca

—Ada Klein
Fortuny

La plaga blanca

ADA KLEIN FORTUNY
LA PLAGA BLANCA

Barcelona

DISCUSSION

© Ada Klein Fortuny

Primera edició: novembre del 2020

© d'aquesta edició: L'Altra Editorial
Gran Via de les Corts Catalanes, 628, àtic 2a
08007 Barcelona
www.laltraeditorial.cat

Producció de l'ePub: booqlab

Maquetació: EdicTal

ISBN: 978-84-122546-2-4

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització prèvia i per escrit de

L'Altra.

Tots els drets reservats.

TAULA

I. El començament (pròleg de mentida)

II. La veu

III. El supervivent

IV. El consumiment

V. Les cartes

VI. Primera veu

VII. L'entusiasta

VIII. Segona veu

IX. Els mals

X. Fos a negre

XI. *Post scriptum 1*

XII. *Post scriptum 2*

XIII. Tercera veu

XIV. La joia

XV. L'estafa

XVI. El nou

XVII. KM

XVIII. Quarta veu

XIX. Escriptor a estones

XX. El gran viatge

XXI. De novembres maleïts

XXII. El final

XXIII. Cinquena veu

XXIV. La guerra (I)

XXV. La guerra (II)

XXVI. Una granja a les Hèbrides

XXVII. Sisena veu

XVIII. Parèntesi

XXIX. Cloenda

Notes bibliogràfiques

Referències

I

EL COMENÇAMENT (PRÒLEG DE MENTIDA)

Tot va començar amb unes cartes. De l'inventor dels cal·ligrames a una senyoreta de qui estava molt encaterinat. No es deia Apollinaire, evidentment, sinó Wilhelm Albert Włodzimierz Apolinary Kostrowicki, però aquest nom li devia semblar massa impronunciable quan va arribar a França, així que diguem que el va adaptar. Es va instal·lar a París perquè llavors París era el centre del món i on havies d'anar si esperaves que passés alguna cosa.

Freqüentava Max Jacob, André Breton, Chagall i Duchamp. Formava part del grup Puteaux (que després s'anomenaren Section d'Or), els qui van organitzar la primera gran exposició cubista. Va ser ell qui va fer servir per primer cop la paraula *surrealista*, en una carta que va escriure l'any 1917 a un amic quan li parlava de *Parade*, el ballet que Cocteau i Erik Satie havien imaginat. Es divertia.

Però va arribar la Gran Guerra. Els amics se li alistaven al front. Ell no hi podia anar perquè als estrangers no els volien. L'Apollinaire, que era tossut, va convèncer algú perquè li arreglés els papers i va aconseguir allistar-se. El van fer artiller.

A Niça, just abans que el cridessin per formar amb el regiment número 38, va conèixer la Louise de Coligny-Châtillon. Corria l'any 1914 i ella li feia la viu-viu, l'estira-i-arronsa, que si sí que vull, ai no, que ara m'ho penso. A ell el criden del front i apa, a marxar cap a Nimes, i a ella li entren tots els mals. Ai, que ara me marxa. Ai, que ara m'ha vingut un bei i espera'm.

Ell li deia Lou. Li va començar a escriure. Cal·ligrames. Poemes musicals, descarnats, eròtics, brutals, magnífics, que no són ja ni ben bé poemes, sinó cartes en forma de poemes, escrits enmig d'altres cartes en forma de cartes.

Hi ha una versió musicada dels *poèmes* que t'estripa, Jean-Louis Trintignant recitant sobre Satie per fer-se passar la pena que un cafre hagués matat la seva filla. En el dia d'avui, que escric aquestes ratlles, no existeix cap traducció al català dels *Poèmes à Lou*. L'Apollinaire hi escriu:

XXX: TREN MILITAR

Caminem Caminem amb pas immòbil
Bevem de les cantimplores quan acabem de menjar
L'últim arbre en flor que vam veure abans de Dijon
Era tot rosa com els teus pits virginals
La meva vida està passada de moda com els diaris d'ahir
I nosaltres estimem oh dones les vostres imatges
Ens estem dintre els vagons com ocells engabiats
Te'n recordes encara de la boira de Sospel
Una nena tenia el teu vici original
I de la nostra nit de Vence abans d'anar-nos-en a Grasse
I de l'hotel de Menton tot passa cansa i trenca
I quan seràs vella oh jove bellesa meva
Quan l'hivern vindrà després d'aquest teu bell estiu
Quan el meu nom s'haurà estès sobre la Terra
Sentint anomenar Guillaume Apollinaire
Tu diràs M'estimava i t'enorgulliràs
Vinga obre'm el teu cor Ja m'has obert els teus braços
★

Els arbres corren molt els arbres corren corren
I l'horitzó ve a trobar el tren
I els pals telegràfics s'enamoren
Trempen com un cérvol cap al bell cel serè
El meu bell cel serè estimat cara Lou que jo adoro
Jo encara et desitjo oh paradís perdut
Rememoro tots els nostres profunds petons
Fa un vent tan dolç com un bes mossegat
Després dels records encara més records

Haver llegit les cartes de l'Apollinaire a la Lou me va descobrir un món. Les novel·les i els contes t'expliquen la vida filtrada; els papers personals encapsulen el temps. Si bé pots embellir-ne el contingut, tenen una mundanitat difícil d'imitar en altres obres, perquè sempre hi acaba sortint la humanitat. Al British Museum hi ha una carta d'abans de Crist d'una romana que escriu a la seva germana i li diu: «Etic tan contenta que em vinguessis a veure!». I recorda els passejos i el que van menjar i el que van discutir...

L'Apollinaire escriu a la Lou i li escrivia el desig però també la rutina de les trinxeres, els permisos per anar a beure als cafès, el fred, que «una cambrera acaba de vessar el cafè per sobre la taula i m'ha mullat el paper i davant meu hi ha un soldat que es menja un pastisset de crema».

Des d'aquell llibret, n'he llegit molts, de papers privats. Aquesta finestra a altres maneres de fer, als sentiments més purs, me commou.

Mentre ell era al front, el seu amic Picasso, que avorria les guerres, estava fastiguejat i trist, i passava penúries, reciclava teles, pintava sobre fustes, aprofitava les pintures. L'home era un tarambana, un *bon vivant*, un galtes, però que havia treballat molt, moltíssim. Això m'impresiona. Per arribar a alguna cosa s'ha de treballar molt, però a més cal tenir un focus, un objectiu, un motiu a la vida.

Picasso va néixer a Màlaga però es va fer gran a Barcelona, i es va fer artista a França. A Barcelona dibuixava entre els grans modernistes als 4 Gats, i ja sempre més es va rodejar de genis i de cràpules. Picasso sempre al mig del mullader, però sempre treballant, incansable. Diuen que va ser ell qui va dir *els altres parlen; jo, treballo*. També que l'estiu del 37, que va compartir amb la colla que jo en dic dels estupendos (ja ho veureu més tard), quan tots deien *al llit, al llit*, amb ànsies de fer intercanvi de parelles, ell deia *a treballar, a treballar*, i tornava al cap d'un parell d'hores amb un retrat nou. Quan va desembarcar a París, començaven els anys 1900 i tot devia ser pla més blau i més decrepít encara que ara, i se suposa que quan hi va anar va ser per la llum, que és el que els encandilava a tots. No sé si algú li va parlar del malviure, de la molsa als edificis torts on no hi toca mai el sol. Si no ets anat mai a París, hauries de saber-ne que hi fa molta fred i que cap al novembre de vegades hi plovineja